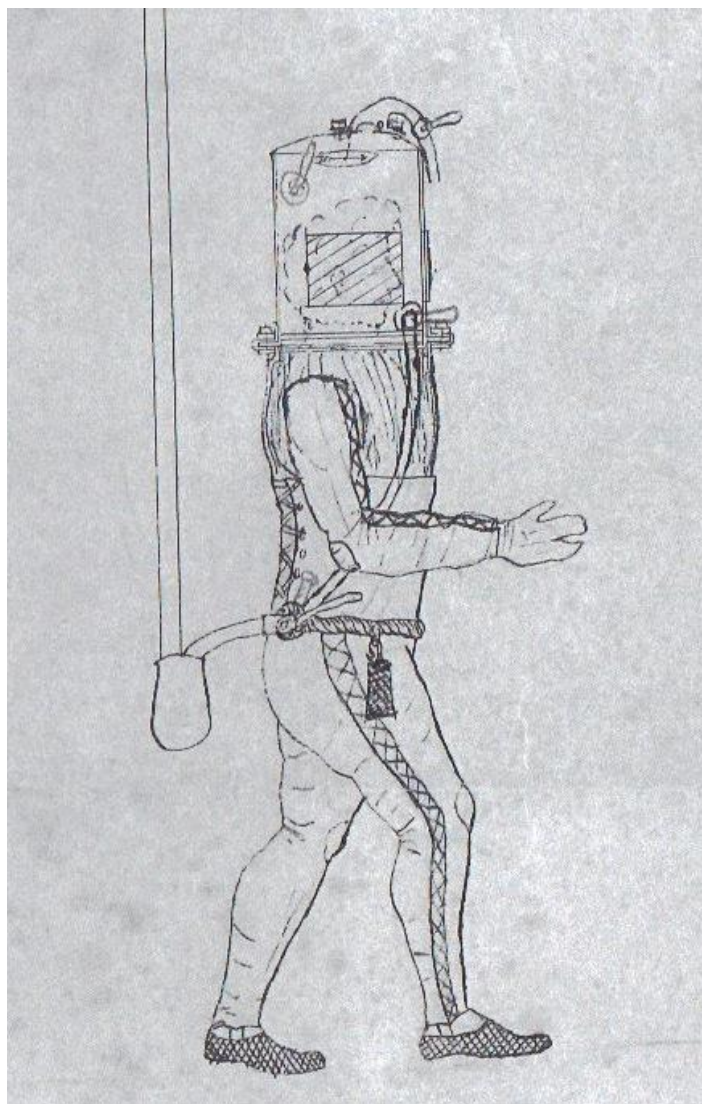

SIGNALLINAN

NR 32 SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING December 2013

Pris 40 kr

Innehållsförteckning:

Dykarledaren senhösten 2013

Vi skriver Den svenska sportdykningens historia

Dräktprojektet

Utställning om dykare på Arbetets museum, Norrköping

Sportdykare för livet

Från Aftonbladet 1839. Om Fahnehjems dykuppvisningar

Nya brevlådan

Tungdykare i Norrland

Dykehistorikerens guide til spillefilemen Pioner

Sammenstilling av dykk til 300 msv eller dypere.

Norge har ansvar for dykarkatastrof

Medlemsenkät

Omslagsbild: En teckning från dokument i Nordiska museets arkiv, inlämnade 1912. Teckningen, som innehåller flera detaljer som igenkänns från AL Fahnehjelms patentritning, är sannolikt utförd av uppfinnaren själv. Läs mer inne i tidningen.

Styrelsen

Anders Wästfelt, ordförande	070-2373832	anders@wastfelt.net
Nagamon Andersson, vice ordförande	070-5407230	good_song@hotmail.com
Åke Johansson, kassör	08-133570	ake.johansson@electro.se
Johan Carlsson, klubbmästare	070-2420691	deep.ccr@gmail.com
Hans Bohlin, sekreterare	073-6148410	hans.bohlin@med.ge.com
Hans Örnbaden, ledamot	073-2503935	hans@ornbaden.se
Magnus Lindström, ledamot	072-222 04 05	dive_to_me@hotmail.com
Bert Westenberg, suppleant	070-2379652	bert.westenberg@bredband.net
Lars Gustafsson, suppleant	070-2558298	largus@spray.se

Hedersmedlemmar

Bertil Jung	1997
Bo Cassel,	1998 † 2004
Anders Muren,	1999 † 2001
Ingvar Elvström,	2000 † 2000
Bengt Börjesson,	2001
Claes Lindemark,	2005 † 2013
Ove Dahlstedt	2006
Dennis Österlund	2008 † 2007
Uno Jakobsson	2012 † 2006

Sponsormedlemmar:

Guld:

Ingenjörfirma Curt Nyberg AB
Aleris Flyg- och dykmedicin
Interspiro AB
Poseidon Diving Systems
Trelleborg Protective Products AB
NDE Sweden AB

Silver

Fartygsmagasinet i Stockholm AB
Slite Dykservice

Silver forts.

Svenska Sportdykarförbundet
Yrkesdykarskolan Göteborg
Svensk Brand och Dykteknik
Svensk Sjöentreprenad
Dan Berg Elprodukter AB
CBM Produkter
GDA / H T T, Göteborg
HydroCosmos
SI Tech AB
Stig Insulan

SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING, SDHF

Besöksadress: Djurgårdsvägen 36 B, 115 21 Stockholm

Organisationsnummer: 802422-8457

Medlemsavgift 2014, 250 kr insätts på pg 4400251-7

Glöm inte att meddela adressändring och/eller e-postadressändring till: info@sdhf.se

Redaktör och ansvarig utgivare för Signallinan och hemsida www.sdhf.se

Hans Örnbaden, Havrestigen 15, 137 55 Tungelsta

Dykarledaren senhösten 2013.

Året 2013 har varit ett av våra mer ”produktiva” år. Många projekt startades upp och vi hade 19 gruppvisningar, och 3200 besökare totalt. Fler gruppvisningar och besökare än något år tidigare. Det är fortfarande en relativt liten grupp som är aktiv och styrelsen välkomnar fler nya och gamla medlemmar att bli aktiva för att hjälpa till att driva projekten. På sista sidan i tidningen finns en enkät som vi gärna ser att ni fyller i och skickar tillbaka så att styrelsen får veta hur ni vill ha föreningens aktiviteter. Man kan också höra av sig till någon i styrelsen för att få tips om hur man kan bidra till SDHF aktiviteter. Helt på egen hand kan ni hemmavid gå igenom album och klippböcker för att hitta bidrag till Signallinan. Det är ju inte så att redaktören är överhopad med inkomna manuskript och bidrag.

Arbetet med att skriva Sportdykningens historia pågår för fullt. Projektledaren Anders Wästfelt redovisar projektstatus i separat artikel i detta nummer. Vi kan också här få en försmak av den kommande boken genom att läsa Kent Forséns artikel som avslöjar många intressanta fakta. Den som exempelvis undrar varför vi inte får ta hummer och krabba med dykutrustning får hela sanningen här.

Äldre historia finns representerat i form av en inskannad artikel från Aftonbladet 1839 och nutidshistorien om den tidiga offshoredykningen i Nordsjön finns redovisad i samband med presentationen av filmen Pionjärer och lite information kring problematiken i samband med de första årens offshoredykning i Norge.

Så var det den stående frågan om öppethållande. Under 2013 hade vi fler besökare än någonsin tidigare. Styrelsen har beslutat att SDHF skall vara medlem i Visit Djurgården, en intresseförening för de som driver publika verksamheter på Djurgården. Detta har blivit möjligt genom ett generöst bidrag till medlemsavgiften för 2014 från Nagamon Andersson. Detta innebär bättre spridning av informationen om att Dyktankhuset finns och därmed potentiellt fler besökare. Det återstår nu att lösa bemanningen för att möta den förväntade besöksströmmen. Turisterna finns ju i Stockholm även på vardagar, speciellt under juli och augusti så det kommer inte att räcka med helgöppet.

En annan stor utmaning för 2014 blir deltagandet i Dykmässan i mars 15-16. Det är några år sedan vi var med senast, men den som vill få inspiration kan gå in på hemsidan <http://www.sdhf.se/bildkavalkad.html> och titta på bilder från 2005 och 2007. Den som vill hjälpa till kan höra av sig till styrelsen.

En GOD JUL och GOTT NYTT ÅR önskar SDHF genom
Hans Örnhagen

#

Vi driver Dyktankhuset tillsammans med

SJÖHISTORISKA

Sjöhistoriska har öppet: tisdag – söndag 10 – 17. Tel 08-51954900
www.sjohistoriska.se

#

Håll uppsikt på hemsidan www.sdhf.se

Och glöm inte att betala medlemsavgiften 250:- till pg 4400251-7.

Om du använder pg-blankett kan du meddela adressändring
(Glöm inte att ändra även e-post och telefon).

Vi skriver Den Svenska Sportdykningens Historia

Från vänster: Fredrik Eherenström, Göran Ehlme, Dan Berg, Hans Hallbäck, John Thulin, Rose-Marie Berg, ovanför Rose-Marie, Rolf Tistrand, vänster om Rolf, Anders Wästfelt. Nedanför Anders, Tomas Lundälv, Sven Edelberg, Sven-Olof Olander, Birgitta Forsén och Jan Jacobsson. Fotot är taget av Kent Forsén den 28 april 2013 i Göteborg.

I Signallinan nr 31 berättade vi om uppstarten av detta projekt. Senaste träffen vi hade med ett antal sportdykveteraner var i april 2012. Se bilden. Listan av veteraner, Hall of Fame, har sedan dess utökats från 54 pers till 61. I dag har 19 pers. sänt in "Sin dykhistoria". Som ett smakprov på en av dessa fantastiska historier har vi nöjet att få presentera Kent Forséns berättelse "Sportdykare för livet" i detta nummer av Signallinan.

Redaktionsrådet är under bildande. Den första kontakten med Riksbankens Jubileumsfond är tagen. Vi planerar en stor-träff med alla i Hall of Fame i samband med SDHF:s årsmöte 2014 där bl.a Gunnar Bemert lovat att hålla ett spännande föredrag. **Håll ett öga på vår hemsida och FB sida!**

#

Yrkesdykarskolan Göteborg

Professionell IDSA-dykarskola som utbildar enligt försvarsmakten och IDSA till alla certifikatsnivåer

Skolan där alla skall växa

Dräktprojektet

Det visade sig att den dräkt vi fick tillsammans med Carlssonhjälmerna var i så dåligt skick att den inte gick att reparera. Den får istället utgöra mall för den nyttillverkning som skall ske hos SI-Tech i Brastad. På bilden ser vi Johanna Strömgren ta emot dräkten eftersom Stig Insulan för tillfället inte var på plats när jag passerade Brastad i somras. Redan tidigare hade Carlssons originaldocka för dräktlimning lämnats över. På bilden ser vi kropp med armar samt några byxfotdetaljer.

Vi hoppas naturligtvis att vi skall kunna dyka med egen ny halvkostym i samband med Skärgårdsmässan i slutet av maj 2014.

#

**SVENSK BRAND
& DYKTEKNIK**
www.branddyk.se

#

**SVENSKA
SPORTDYKARFÖRBUNDET**

Idrottens Hus, 123 87 Farsta, tel 08-605 63 75, fax 08-605 63 72

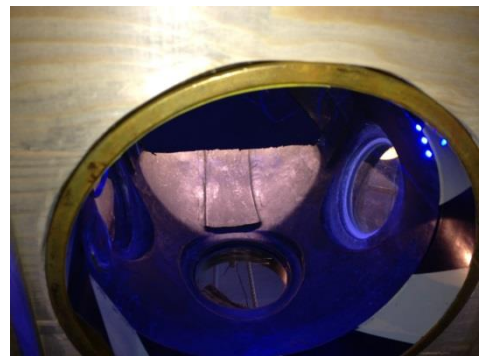
#

Utställning om dykare och dykning på Arbetets museum i Norrköping

Under sommaren 2014 kunde man i Norrköping få veta mer om dykare och dykning. Torsten Nilsson, Arbetets museum, var producent och projektledare för utställningen som primärt riktade sig till barn, men som innehöll mycket matnyttigt även för äldre besökare. Vi känner Torsten Nilsson som författare till uppsatsen om ”Tungdykarna i Norrland”(se annan plats i tidningen).

Tema för utställningen var sju olika dykare som berättade om sina upplevelser under dykning.

Bilden ovan visar insidan av Carlssonhjälm som var monterad på den stora trälådan i bilden till vänster

Här var alla typer av dykare, från andhållningsdykaren Johan Dahlström till anläggningsdykaren Sven-Erik Mars representerade. Lite intressant påpekat var att andhållningsdykaren var den dykare som dykt djupast av alla.

Centralt i första utställningsrummet var en pedagogiskt uppdelad Carlssonutrustning. Här kunde den nyfikne prova att gå i dykarskor, men också sticka in huvudet i en hjälm för att få uppleva begränsat synfält och ekande ljud när man pratar. Många andra intressanta informationsbitar rörande dykning presenterades i frågeform och den tävlingsinriktade kunde utmana sina barn i dykerikunskap. Till vänster ser vi en av de många montrarna där de olika dykarna

gav sina svar på de vanligaste frågorna som dykare är vana att besvara. Tyvärr är det för sent för att se utställningen nu, men förhoppningsvis kommer den att visas igen vid senare tillfälle.

På länken nedan finner du ett SVT-reportage från utställningen.

<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/ostnytt/alla-dykare-har-sitt-eget-titanic>

#

Sportdykare för livet

Text och bild: **Kent Forsén**

Det ligger i generna. Pappa tillhörde en liten grupp friskusar som inte bara älskade att bada och simma när det var sommar och sol. Han var också vinterbadare och medlem av ett sällskap som kallade sig **"Isbitarna"**. Detta präglade min uppväxt och redan som liten knatte lärde jag mig att umgås med och tycka om vatten, oavsett årstid. Som barn fick jag tidigt följa med pappa till **Rehnströmska badet**, eller "ägget" som den anrika badinrättningen även kallades. Det var här som zinkbaljor och ångtvättade borstar hade sin glans dagar. Under höst, vinter och vår var vi där nästan varje vecka. På somrarna var det mest **Saltholmens kallbadhus** som gällde, ibland även på vintern. Under tidiga tonåren var vi några ungdomar, som så ofta vi kunde cyklade från Kålltorp där vi bodde, ända ut till Saltholmen. Där blev det många långa dagar med bad, vattenlekar, simning, bygge av flottor och badbåtar.

I mitten av 1950-talet var det många besökare av Rehnströmska badet, som tittade nyfiket på några unga män som höll på att mixtra med på den tiden okänd utrustning som gjorde att man kunde andas under vattenytan. Det var medlemmar i **Västkustens Sportdykarklubb** som testade och experimenterade med delvis hemmatillverkad utrustning för dykning. Vid den tiden arbetade pappa på ett företag som hette **"Svetsmekano"** (senare **"Pullmax"**), som låg en bit uppåt älven (Marieholm) i östra Göteborg. Där låg den båt, **"m/s Red Sea"** (tidigare René, från

Hälsingborg) som renoverades och utrustades för att i början av 1956 användas för den legendariska **"Expedition Röda Havet"**. Pappa var bekant med flera av dem som kom att göra den berömda expeditionen, däribland **Bengt Börjesson** som filmade och **Curt Lindblad** som skrivit en bok om hela äventyret. En av expeditionens initiativtagare var den senare välkände **Dennis Österlund**, även kallad Sveriges "Cousteau". Han var en av de där "grodmännen" på Rehnströmska badet. Träffa-de Dennis första gången 1956 (var då 13 år). Tack vare honom och **Ingvar Elfström** fick jag prova att andas i en riktig luftapparat för första gången. Trots den obekväma konstruktionen med två stora luftslangor mellan andningsregulatorn som satt baktill på luftflaskan och bitmunstycket (utan backventiler), blev jag helt drabbad av dykningen. 1957 startade Dennis tillsammans med Ingvar företaget **Aqua-Sport**, för att utbilda dykare och sälja dykutrustning. 1958 startade man tillverkningsföretaget **Poseidon Industri AB**. Svensk sportdykning kom igång på allvar.

"Sveriges Cousteau", Dennis Österlund (mitten) och Ingvar Elfström (överst), startade Aqua Sport 1957 och svensk sportdykning kom igång på allvar. Den då unge artikelförfattaren hade äran att tidigt få prova den nya andningsregulatorn Poseidon Junior.

Valhallabadet

1956 hände något stort i Göteborg. **Valhallabadet** stod färdigt att tas i bruk. Förhandlingar mellan främst **Stig Danielsson**, Handelsflottans välfärdsråd, Dennis Österlund, dykfirmen Aqua-Sport och några unga representanter för sportdykarna å ena sidan och badets intendent som hette **Malander** å andra sidan, resulterade i att sportdykarna tidigt fick tillträde till badet med egen tid för sim- och dykträning i den stora 25 m-bassängen. Denna ovärderliga tillgång lever kvar än i dag. Intresset för sportdykning tog fart i slutet av 1950-talet och ökade stadigt under 1960-talet. Allt fler ville lära sig dyka och det fanns även ett säkerhetstänkande. Väl organiserad utbildning bedrevs på badet av Handelsflottans Välfärdsråd, dykfirmorna Aqua-Sport och senare även AB Dykmaterial och Sub Aqua AB samt av olika klubbar. Valhallabadet kom att spela en betydande roll som träffpunkt för sportdykarna. Här gavs möjlighet till träning för både kondition och säkerhet. De som ville testa dykutrustning och hemmagjorda kamerafodral kunde så göra i badet och under många år var det bokstavligen trängsel i bassängen. Jag är dock den ende sportdykare som började inomhusträningen på Valhallabadet 1956 och fortfarande i skrivande stund 2013 simmar där, vanligen tre gånger i veckan, för att bibehålla vattenvana och kondition.

Västkustens Sportdykare

Antalet sportdykare ökade över landet, så även utmed hela västkusten. Behovet av en gemensam röst växte sig allt starkare. Detta aktualiserades inte minst av att **Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund (SVC)**, främst genom det ”liberala” Folkpartiets främsta språkrör Göteborgs-Posten (GP), men även i andra tidningar, bedrev en lika osaklig som osmaklig förtalskampanj riktad mot oss sportdykare. Vi anklagades för att stjäla skaldjur ur utestående fiskeredskap (se SKUT-74). Efter möten med representanter för SSDF tillsattes på våren 1967 en interimsstyrelse för västkustens sportdykare (**Stig Danielsson, Kent Forsén, Lars-Åke Weimar, Tony Johansson** och **Bernt Magnusson**) och **Distrikt Väst** föddes. Hösten 1967 valdes en styrelse för Distrikt Väst (Ordf. **Kent Forsén**, Vice ordf. **Bertil Möller**, Sekr **Lars-Åke Weimar**, Vice sekr. **Peter Kaaling**, Kassör **Leif-Göran Hjelm**, Suppl. **Kjell Olsson**).

SSDF anslöts samma år till **Riksidrottsförbundet (RF)**. Härmed avskaffades individuellt medlemskap då detta stred mot RF:s stadgar. För att få vara med i SSDF måste man således tillhöra en klubb. Många av västkustens sportdykare var dock direktanslutna, vilket Distrikt Väst löste genom att bilda **DK Väst**, en klubb där alla direktanslutna medlemmar kunde gå med. Ordförande i DK Väst var **Roy Ljungkvist** och sekreterare blev min fru **Birgitta**, även kallad ”**Snuffan**”. Styrelsen i Distrikt Väst ansåg att de som skulle representera sportdykarna skulle vara föregångare. Tog därför SSDF:s **Sportdykarbevis** i april 1968 (nr 350), ca 10 år efter att jag började dyka med luftapparat.

Inför **Sportdykarriksdagen** 1967 ombads jag av SSDF att samla in tillgänglig information och sammanställa en rapport om sportdykare och hummer. Tog kontakt med västkustens samtliga polisdistrikt. Det gav vid handen att inget enda fall, där sportdykare bevisligen hade gjort sig skyldig till lagöverträdelse i samband med dykning hade förekommit. Anförandet på Sportdykarriksdagen fick därför titeln ”Heder åt sportdykarna 1967”.

Senare antog Distrikt Väst namnet **Göteborgs och Bohusläns Sportdykarförbund** och 1975 byttes namnet till **Västkustens Sportdykarförbund**. Informationsskriften ”**Aktuellt från Västkustens Sportdykarförbund**” gavs ut ett par gånger om året. 1973 blev hustrun ordförande för Göteborgs och Bohusläns Sportdykarförbund. Sekreterare blev **Anders Wästfelt** och kassör **Leif Lundstedt**. Med denna trio i ledningen fick västkustens sportdykare äntligen en handlingskraftig styrelse som verkade för medlemmarna. Detta skedde efter att den

administrativa delen av organisationen hade dalat och det var svårt att få någon att ta över. Under perioden 1973-81 var jag lokalredaktör på västkusten för SSDF:s tidning **Sportdykaren**, samtidigt som min fru var distriktsordförande för västkustens sportdykare.

Dyka på västkusten

I mitten/slutet av 1950- och början av 1960-talen lyste det mesta av dykarutrustning med sin frånvaro och det lämnades i början åt fantasin att göra en ”dykardräkt”. Den kunde bestå av en tjock ylletroja och långkalsonger eller jeans, inklädda av plastpåsar som tätades med resår- och gummiband. Även variationer av olika regnkläder användes och tjänade som våtvarma omslag. Uppfinningsrikedomen var stor. Vistelsen i vattnet varade så länge man stod ut med kylan. Ofta nedkyld och stelfrusen, tog man sig upp för insvepning i någon gammal filt eller badhanddukar för att återfå kroppstemperaturen. Under senare hälften av 1950-talet var det mest fenor, cyklopöga och snorkel som gällde. Inköp av egen lufttub tillät inte kassan. Även neoprenklädd fick vänta. Skolgång på dagarna, arbete som blomsterbud och i speceriaffär på eftermiddagarna, gav slantar att betala i förskott för en 7 liters lufttub med sele och regulator (Poseidon junior). Det var en stolt ung man som någon gång i början av 1960 hade betalat hela 571 kronor och körde moped hem med en lufttub på ryggen, från dykfirmen **Aqua-Sport**, som hade öppnat bredvid ”Sura-Pelles” Essomack vid Polhemsplatsen.

Det är ett privilegium att ha en hustru som dyker och det är imponerande att hon under 45 år har stått ut som pardykar i såväl arktiska som tropiska vatten. Här i samband med manetinvasion på västkusten.

Georg Jansson. När Georg tyckte att det blåste för mycket, tog han oss med sin träjulle till insidan av **Räbbe huvud**, där det är lä för västliga vindar. Relationen mellan sportdykare och ”fiskargubbar” i Kyrkesund var mycket goda, trots att vi ofta landade både hummer och krabba

Miljöförstörelsen förödande härjningar på havets växt- och djurliv hade inte kommit igång på allvar. Varje besök under vattenytan var en stor upplevelse. Vattensikten var inte sällan 25-30 m, ibland ännu mer, bottenarna var rena och djurlivet i havet rikligt. De första åren användes endast lätt utrustning. Riktig våtdräkt var ännu inte var mans ägo. Tillvaron förändrades betydligt efter inköpet av en lufttub och livet tillbringades ute i skärgården nästan alla helger vår, sommar och höst, i ur och skur. Vi var några ungdomar som under många år vistades mycket i **Kyrkesund** på **Tjörn**. Innan Tjörnböarna fanns, körde vi moped den ca 5 mil långa vägen från Göteborg till Svanesund, för att där ta oss vidare med färja till Orust. Vid dåligt väder sökte vi oss till de närliggande öarna. När vädret var fint, blev vi utkörda till **Grönskären** av en hedersman och f.d. fiskare som hette

under den tid fångst av skaldjur var tillåten. Det var inte den lokala fiskarbefolkningen utmed västkusten som drev hatkampanj mot sportdykarna.

Under 1960- och 70-talen hade jag förmånen att få dyka på ett stort antal platser utmed kusten, från Göteborgs södra skärgård till norska gränsen. Var under en period i början av 1960-talet med i **DK Neptun**. Klubben hörde hemma i Göteborg. Varje sommar gjordes långresor med klubbens båt Neptun, som gjorde det möjligt att redan på den tiden nå många attraktiva dykplatser utmed västkusten.

Dessvärre har synen på havet som bottenlös soptunna och decenniers utsläpp av föroreningar både försämrat vattensikten och allvarligt skadat undervattensmiljön utmed våra kuster. Detta har påtagligt hämmat entusiasmen efter att dyka här hemma. Under en rad av år sökte vi oss därför till Norge, som kunde skryta med både bättre vattensikt och rikare djurliv. De som börjat sportdyka de senaste 25-30 åren har dessvärre inte fått uppleva västkustens fantastiska natur som den såg ut innan den förödande miljöförstörelsen tog fart. Ett sorgligt faktum är att dålig sikt och förorenat vatten med döda bottenar gör att den som idag vill uppleva ren oförstörd natur får söka sig till andra hav.

Skaldjursfrågan

Under 1960-talet anhöll **Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund (SVC)** vid upprepade tillfällen, först hos **Fiskeristyrelsen**, senare även hos **Länsstyrelsen** i Göteborg och Bohus län, att "grodmansfiske" av hummer och krabba skulle förbjudas. Som skäl angavs misstanke om att en del "grodmän plockade hummer ur utestående redskap". Något fall där så skett, kunde man inte peka på. Man påstod vidare att sportdykarnas verksamhet berövade inomskärsfiskarna "en stor del av deras inkomst" och att sportdykarna skulle komma att "utrota skaldjursbeståndet". Fiskeristyrelsen remitterade SVC:s framställan till SSDF, som dementerade beskyllningarna och hemställde att SVC:s begäran skulle lämnas utan avseende. Ordförande för SVC var den folktoppartistiske riksdagsmannen **Georg Åberg**.

Distrikt Väst inbjöd två representanter för SVC att få gratis dykutbildning, för att dessa skulle få egen erfarenhet av hur svårt det är att fånga en hummer. Erbjudandet varken besvarades eller publicerades i SVC:s egen förbundstidning. I realiteten handlade det om att man ville förbjuda för alla andra än SVC:s medlemmar att fiska eller fånga hummer. Skaldjursfrågan kom att bli en politisk fråga. Samtidigt som SVC försökte påverka olika myndigheter, drev man en hatpropaganda mot sportdykarna med hjälp av särskilt Göteborgs-Posten och framförde de mest verklighetsfrämmande beskyllningar.

Redan i december 1967 lade den statliga **Fritidsfiskeutredningen (SOU 1968:13)** fram ett betänkande som man arbetat med under 4 år. Med SVC:s argument som grund föreslogs att "Fångst av hummer eller krabba är förbjuden vid dykning".

I april 1968 sammanställde styrelsen i Distrikt Väst ett **remissvar**, som tyvärr utsattes för viss omskrivning av SSDF. Vi bemötte Fritidsfiskeutredningens motivering på alla punkter. Vidare gjorde SSDF en enkätundersökning bland landets samtliga sportdykare, för att få en bedömning av storleken på sportdykarnas fångst av hummer. Om resultatet multiplicerades med tre, blev sportdykarnas fångst mindre än en halv procent av den mängd som yrkesfiskarna själva frivilligt uppgav. SSDF hemställde därför att avsnittet om dykfångst av hummer och krabba skulle strykas i förslaget till ny fiskeristadga. Fritidsfiskeutredningens förslag togs emot mycket negativt på flera håll. Uppdraget att utarbeta en ny Fiskeristadga överlämnades därför till **Fiskeristyrelsen**. SVC gav sig inte och ärendet behandlades i ett stort antal skrivelser, tidningsartiklar och möten.

Redan 1970 försvarades sportdykarna av marinbiologisk sakkunskap. **Havsfiskelaboratoriet** i Lysekil (laborator **Bernt Dybern**) framhöll att något effektivt skydd av hummerbeståndet inte kan åstadkommas genom förbud mot "grodmansfiske" av skaldjur. Menade man allvar med att

värna om beståndet, var det helt andra åtgärder som krävdes utplantering av och förbud mot fiske av rombärande honor, höjning av minimimåttet på hummer, enhetlig fredningstid utmed hela kusten och totalförbud för hummerfiske under några år. Det framkom tydligt att hummerfångsterna i samband med dykning saknade betydelse för hummerbeståndet. SVC motsatte sig allt - utom ett dykfångstförbud!

Fiskeristyrelsen föreslog då dykfångstförbudet för att tillfredsställa yrkesfisket, som i många fall utgjordes av ett exklusivt skattefritt extraknäck. Man underströk dock att man accepterade dykfångstförbudet endast om de övriga föreslagna åtgärderna genomfördes. Fiskeristyrelsen var inte alls övertygad om nyttan av ett dykfångstförbud.

Fiskeristyrelsens förslag till ny Fiskeristadga blev hösten 1971 överlämnat till **Jordbruksdepartementet**, men blev inte godtaget. Skaldjursfrågan var politik, det handlade inte om att värna om hummern. 1973 ryckte Jordbruksminister **Ingemund Bengtsson (S)** ut dykfångstförbudet och tillställde detta i en proposition till riksdagen, som biföll. Ingen politiker vågade ta upp saken, eftersom det var valår! ”Fångst av hummer och krabba vid dykning är förbjuden”, står det i **Fiskeristadgan (SFS 1973: 150)**, som trädde i kraft den 1 juli 1973. Ännu ett bevis för att sak-kunskap dessvärre väger lätt för politiker. I skrivelse från SSDF i slutet av 1973 till Fiskeristyrelsen, anhölls om att dykfångstförbudet skulle utgå vid utarbetandet av ny Fiskeristadga, men ingen åtgärd vidtogs. I slutet av 1973 tillsattes en ny statlig utredning, ”**1973 års Fiskevattens-utredning**”.

Skaldjursutredningen (SKUT-74)

Vid en klubbombudsträff på Rösholmen i slutet av 1973 tillsattes i samråd med SSDF en arbets-grupp, som fick fria händer att arbeta i SSDF:s namn –

Skaldjursutredningen 1974 (SKUT-74).

Bertil Möller (vice ordf. i SSDF) hade under flera år kämpat och lagt ner ett berömvärt arbete i skaldjursfrågan. Denna var dock för stor och komplicerad för att handhas av en person. SKUT-74 kom att bestå av **Kent Forsén** (ordf.), **Birgitta Forsén** (vice ordf.), **Anders Wästfelt** (sekr.) och **Leif Lundstedt** (kassör). Därtill hade SKUT-74 tillgång till och samarbetade med SSDF:s juridiske expert **Anders Nordström Brunen** och flera andra personer.

Målsättningen var att sprida kunskap om sportdykning och att påverka den allmänna opinionen och myndigheter, så att den på politiskt godtycke grundade lagen som förbjuder fångst av hummer och krabba i samband med dykning skulle utgå vid beslut om ny fiskeristadga. SKUT-74:s första uppgift var att sammanställa en skrift om händelseutvecklingen i skaldjursfrågan från SVC:s första angrepp mot sportdykarna till dess att förbudet trädde i kraft.

– ”**Fakta i skaldjurs-frågan**”.

Efter fyra månaders arbete uppvaktade SKUT-74 dåvarande Jordbruksministern **Svante Lundkvist**, efter att denne fått en omfattande skrivelse som utförligt belyste skaldjursfrågan. Ministern bemötte SKUT-74 positivt och lovade att ärendet skulle vidarebefordras till

Fiskevattensutredningen, vilket skedde. SKUT -74 nådde därmed sitt första mål, att skaldjursfrågan åter skulle tas upp i en statlig utredning. Nästa steg var att uppvakta den statliga Fiskevattensutredningen, vilket skedde i slutet av 1976. SKUT-74 bemöttes positivt av utredningen och när det stod klart att vi skulle bli remissinstans för denna utrednings betänkande, intensifierade SVC sina attacker mot sportdykarna och de mest groteska beskyllningar framfördes, framförallt i Göteborgs-Posten, som tjänade som språkrör för SVC. Där kunde vilka lögnaktigheter som helst framföras om sportdykare, utan att Pressens Opinionsnämnd ansåg det skrivna vara stridande mot ”god publicistisk sed”.

Under den tid SKUT-74 uppvaktade 1973 års Fiskevattensutredning, inträffade tyvärr tre fall där sportdykare var inblandade i olovlig hummerfångst. I ett av fallen rörde det sig om utländska dykare som inte kände till de svenska reglerna. I de övriga två fallen var det medlemmar från en och samma mellansvenska dykarklubb, varav en och samma man var inblandad båda gångerna. Dessa fall skadade hela sportdykarkåren, men motiverade på intet sätt ett totalt dykfångstförbud. SKUT-74 hoppades att Fiskevattensutredningen, till skillnad från Fritidsfiskeutredningen, skulle grunda sina ställningstaganden på fakta och vad som framförts av marinbiologisk sakkunskap för att värna om skaldjursbeståndet.

Fiskevattensutredningen lade fram sitt betänkande ”**Fiska på fritid**” (SOU 1978:75) i slutet av 1978. Den drygt 400 sidor långa luntan var resultatet av sju politikernas arbete under fem år. Med stor besvikelse kunde konstateras att politikerna åter nonchalerade dykeriteknisk som marinbiologisk sakkunskap. Förbudet att fånga hummer och krabba kvarstod. Här bör samtidigt betonas att anledningen till SKUT:s arbete främst var att dykfångstförbudet saknade biologisk skyddseffekt och drog uppmärksamheten från de åtgärder som marinbiologerna ansåg vara meningsfulla om man skulle värna om skaldjursbeståndet.

SKUT-74 och SSDF yttrade sig till Jordbruksdepartementet om utredningens betänkande. Detta hade dock ingen effekt. Den politiska behandlingen av skaldjursfrågan är ännu ett exempel på agerande som bidrar till det bristande förtroendet för politiker. All korrespondens med statliga myndigheter och politiker samt tidningsartiklar som berör skaldjursfrågan, är arkiverade och tillgängliga.

Röda Havet

Besökte **Hurghada** i **Egypten** under några dagar första gången 1966, långt innan den stora invasionen av sportdykare och turistindustrins exploatering hade tagit fart. Vid denna tidpunkt var inte de landbaserade faciliteterna och servicen i Hurghada utvecklade. Inga dykbåtar fanns och turister hade man inte hört talas om. Dykningen var dock överväldigande. Den klara vattensikten och det intensiva marina livet på korallreven var fascinerande och gav en stark mersmak.

Senare blev det känt att **Lars-Gunnar ”Westis” Westfeldt** från Eskilstuna arrangerade resor som gjorde det möjligt för svenska sportdykare att få komma till Röda Havet. Westis började dyka tidigt och hade stor erfarenhet. Under åren 1971-74 var han även redaktör för SSDF:s tidning Sportdykaren.

Har med Westis som ”expeditionsledare” deltagit i tre dykresor till **Sudan**, den första 1971 och en till Egypten. Har därefter själv varit reseledare för sju resor (varav sex till Sudan) med olika båtar. En av dessa, **Lady Jenny V**, byggdes för att tjäna som representationsfartyg åt ingen mindre än **Adolf Hitler**, på floderna i Tyskland.

Med Lady Jenny gjorde vi ett par resor utmed hela den egyptiska kusten och besökte flera avlägsna platser i Sudan. På en av resorna var vi tillsammans med en filmgrupp från **BBC** under ledning av den kände marinbiologen **Peter Vine** och filmaren **Peter Scones**. Syftet för BBC-

gruppen var att följa med till ett område i Sudan, där mantorna lekte just under den period vi var där.

En annan båt, **Sea Surveyor**, embarkerades i **Eritrea (Massawa)** och målet var den gången att dyka i **Jemen**. Där blev vi dock beskjutna och tvingades lämna landet tidigare än planerat. De fyra senaste dykresorna till Sudan gjordes med olika båtar (**Connda Venessa**, **Freedom** och **Baron Noir**) under åren 2003-2007.

Grönland

Besökte under en månad sommaren 1980 tillsammans med några likasinnade, en ögrupp i **Disko-bukten** på Grönlands västsida. Genom kontakt med Biologiska Institutionen, Köpenhamns Universitet, beviljades tillstånd att gästa den arktiska stationen i **Godhavn** på ön **Disko**. Såvitt känt var vår grupp de första svenska sportdykare som besökt Grönland med det enda syftet att dyka och fotografera den säregna undervattensfaunan där. En stor upplevelse bland isberg och minusgradigt vatten, där myggen gjorde tillvaron till ett helvete trots dykardräkt och mygghatt.

Birgitta "Snuffan" Forsén på Grönland – att dyka på och vid isberg är som att vistas i bubblande sockerdricka.

Kanada

Deltog i den första dykresan till **Smaragdhavet** utanför **Vancouver** i det natursköna **British Columbia** 1998. Det marina livet i Smaragdhavet är mycket rikligt och har starka färger. Har gästade en rad landbaserade dykstationer på **Vancouver Island** med omnejd. Varit med den välkända **m/s Nautilus Explorer** och dykt på olika platser, både innanför Vancouver Island, bland de avlägsna **Queen Charlotte Islands** och i **Alaska**. Fartyget används bl a vid insamling av arter till **Vancouver Aquarium**. Under resorna med denna båt har några av oss från Sverige blivit mycket goda vänner med den välkände marinbiologen och f d forskningschefen på aquarier **Andy Lamb** och hans kollegor, med vilka fler framtida dykprojekt är planerade. Har vidare deltagit i en resa med **m/s Nautilus Swell**, till det natursköna indianområdet **Nakwakto**.

Indonesien

Med norra delen av Röda Havet invaderad av dykturister och överexploaterad, **Sudan** som i likhet med övriga länder i denna del av världen präglad av osäkerhet och svårtillgänglighet samt ett **SaudiArabien** som helst vill slippa turister från väst, har det blivit nödvändigt att vända blicken längre bort. **Indonesien** har jordens artrikaste vatten och har på senare år blivit alltmer populärt för sportdykare även från Sverige. Deltog 2009 i min första dykresa till Sulawesi. Det intensiva marina livet med alla säregna djur som finns där, gav mersmak. Har redan gjort tre dykresor till

Indonesien och fler är på planeringsstadiet. I höst är vi några sportdykare från Sverige som ska besöka **Derawan** öster om **Borneo**.

Förutom i ovan nämnda länder har jag under årens lopp även dykt på **Irland**, i **Skottland**, kring **Mallorca**, **Madeira**, **Cypern**, i **Turkiet**, **Etiopien**, **Eritrea** och **Kalifornien**.

En incident

Har ibland fått frågan om jag varit med om någon allvarlig olycka eller incident i samband med dykning. Bortsett från några tillfällen då jag har vistats i vattnet längre än jag borde, är det endast ett tillfälle som kunde slutat riktigt illa. Det var i Norge. Gjorde ett djupare dyk för att fotografera blomkålskorall och hade en lånad dräkt. Efter en kort stund på ca 55 m djup påbörjades uppstigningen. Vid ca 45 m ökade dock hastigheten och gick över i acceleration. Den lånade dräktens utsläppsventil hade helt enkelt inte den kapacitet som krävdes för att få ut luften ur dräkten ! Det hela gick så fort att tankar på att öppna dräktens halstätning eller handskar var som bortblåsta. Med en otäckt stark rädsla och full övertygelse om att detta inte skulle sluta väl, låg jag några minuter på ytan, guppade som en kork och väntade på det värsta. Hela tiden med en hand krampaktigt tryckande på den felkonstruerade utloppsventilen. Luften i dräkten minskade och efter en stund beslöt jag mig för att gå ner igen. Väl under vattnet lät jag dräkten ”squeezea” rejält.

På ca 40 m kändes allt normal igen, så när som på oro inför den kommande uppstigningen. Med kamera under ena armen, en sten under den andra, bokstavligen kröp jag långsamt upp mot ytan. Gissa om min pardykare var orolig. Är mycket ödmjuk av denna erfarenhet - dyker aldrig mer med en lånad dräkt som inte först är ordentligt testad.

För familjen var det naturligt att även vår dotter tidigt skulle få lära sig att tycka om (här ca 4 mån med mamma redo att rycka in).

Har i skrivande stund en 56-årig dykhistoria att luta mig mot och den lär inte ta slut förrän sjukdom eller döden skiljer oss åt. Började undervattensfotografera på allvar 1966. Publicerat ett stort antal bilder, artiklar och resereportage samt deltagit i många utställningar av bilder med marina motiv. Har alltid hävdat att dykning är en säker sport, under förutsättning att man följer de få men inte desto mindre viktiga regler som gäller. Om några månader bär det åter av till Indonesiens artrika vatten. Är synnerligen privilegierad genom att min hustru **Birgitta**, även kallad ”Snuffan”, fortfarande dyker. Hon har varit min pardykare under ett stort antal dykningar både här hemma i nordiska vatten och under resor till tropiska vatten under 45 år. Att båda i en relation dyker är naturligtvis en tillgång som gör tillvaron betydligt enklare. Delad glädje är som bekant dubbel glädje. Vår dotter och umgås med vatten Anna föddes i slutet av 1981. Hon började ”babysimma” på våren året efter....

#

DKN BERG

Från Aftonbladet 30 september, 1839.

En promenad under vattnet.

Sistlidne Lördagsettermiddag hade vi tillfälle att öfvervara ett af de intressantaste experimenter af vetenskapens och den menskliga uppfinningsförmågans seger öfver elementerna. Det var ett försök med en *dykareapparat*, förfärdigad och till en del inventerad af Hr Löjtnanten Fahnehjelm, ägare af den här i hufvudstaden befintliga fabrik för tillverkning af vattentäta tyger. Denna uppfinning består till sjelfva idén deri, att genom en klädnad med vattentätt tyg, i hvars öfra del en ständig luftström underhålles, göra det möjligt för en menskiska, att vistas under vatten huru länge som helst, samt der fritt röra sig och förrätta åtskilliga arbeten, utan att emellanåt behöfva komma upp för att hemta andan. Flere uppfinningar för detta ändamål hafva blifvit patenterade i England, men de hafva likväl hittills ej funnits fullt pålitliga, i anseende till svarigheten att undvika någon läcka på drägten, af den orsak, Läsaren här nedan skall finna. Så väl denna, som flera andra svarigheter har det imidlertid nu, efter många bemödanden, lyckats Hr Fahnehjelm att så fullständigt undanröjda, att apparaten, sådan den nu begagnas, synes lemna föga mera öfrigt att önska. Drägten är, såsom nyss nämndes, af vattentätt tyg, bestående af tvänne serskilda plagg. Det ena är ett par underkläder, vid hvilka nedantill ett par vattentätt sammanfogade kautschuksskor äro fästade. Dessa underkläder sluta sig vid midjan uti en 2 tum bred, tunn ring af ett jernband, kring hvilket tyget är öfverviket. Det andra en tröja eller ett slags skjorta af samma tyg, hvilken trådes öfver hufvudet och hvars nedra kant i vidden passar jemnt utanpå jernringen. Sedan den är trådd öfver denna och tillknäppt på en mängd små trådknappar fästade på jernringen, uppvikes nedifrån öfver tröjans kant och medjeringen en vid underkläderna fästade fall af samma slags tyg, som dessas. Öfver båda dessa fallar och jernringen tillbiudes nu väl flera varf omkring ringen ett starkt snöre, som håller ihop kanterna tätt öfver hvarandra. Skjortans öfre kant vid halsen är ungefär på samma sätt fästade vid en stadig bleckhufv tillräckligt stor, att tillåta hufvudets obehindrade rörande åt sidorna inuti densamma, och försedd med fyra runda öppningar af 4 tums diameter hvardera, tvänne framför och en på hvardera sidan, alla med inpassadt tjockt spegelglas och genom hvilket den dykande med lätthet kan se både uppåt, nedåt samt åt sidorna. Vidare har hufven tvänne andra mindre öppningar, den ena åt sidan, vid hvilken en kran är fästade, som den dykande efter behag kan öppna eller tillsluta, och den andra ofvanför hjessan, förenad med ett kautschuksrör som löper ned åt ena sidan af kroppen till knäet, der dess andra ända är

fastnästade och röret öppet. Kring handlofverna, vid eller ofvanför den smala armliden, sluta sig tröjans ärmar likaledes i ringar. Ofvanpå dessa och handleden vikas nu tvänne trånga ringar eller hylsor af kautschuk, till formen liknande vanliga pulsmuddar. När nu dykaren påtagit denna drägt, och är färdig att nedstiga under vattnet, fastbindes vid den öppningen af bleckhufven, vid hvilken kranen sitter, en slang af kautschuk, hvars längd är afpassad efter det djup, på hvilket dykaren ämnar nedgå och hvars andra ända kommunicerar med en tryckpump, hvartill kan begagnas en af Hr Sjöbergs vanliga små brandsprutor för en man. Vid pumpning med denna spruta införes då frisk atmosfäriske luft genom slangen in uti bleckhufven, och drifver den förut der befintliga, genom andedrägten förskämda gasen ut i den andra slangen, så att en ständig cirkulation af frisk luft uppkommer. Oaktadt den andra slangen är öppen nedtill, kan likväl icke något vatten tränga sig derigenom in i hufven, emedan det tillbakahålles af lufttryckningen ifrån pumpen.

Detta är nu det hufvudsakliga af inrättningen. Men i användningen har den äfven i denna form ännu den olägenheten, att den påträngande luften från tryckpumpen utspänner det vattentäta tyget, så att det, när dykaren nedkommer på större djup och mera kraft måste användas vid pumpen, för att hålla emot vattnets tryckning utifrån, möjligen kunde äfventyra att gå upp i någon fogning, och dessutom försvåra dykarens rörelser. För att förekomma detta, och tillika skydda drägten från faran att sönderrivas af spikar eller andra hvassa föremål, som kunna träffas på botten, har Hr Fahnehjelm påfunnit, att utanpå det vattentäta tyget draga en annan drägt af buldan, hvilken öfver armarna, benen och lifvet tilldrages med snörband, dock ej så hårdt att dykaren är generad deraf i sina rörelser. Utrustad i denna dubbla kostym, under hvilken han har sina vanliga kläder, med undantag af hatt och stöflor, begaf sig nu dykaren ned i djupet. Försöket skedde utanför magasinerna vid Skeppsholmen. En lina var fästade om kroppen, hvars andra ända hålles af en person, som befinner sig på stranden eller i en båt, der då äfven tryckpumpen serveras. — Dock vi hade så när glömt, att före nedgåendet hängas tvenne tackjernslod, om tillsammans 6 hspunds vikt, ett på hvardera sidan vid höften på ett par bakkar, som med en enkel mekanik äro så inrättade, att dykaren i ett ögonblick kan kasta dem af sig, i fall någon fara skulle förekomma, någon som uppspringa eller dylikt, då han genast flyter upp.

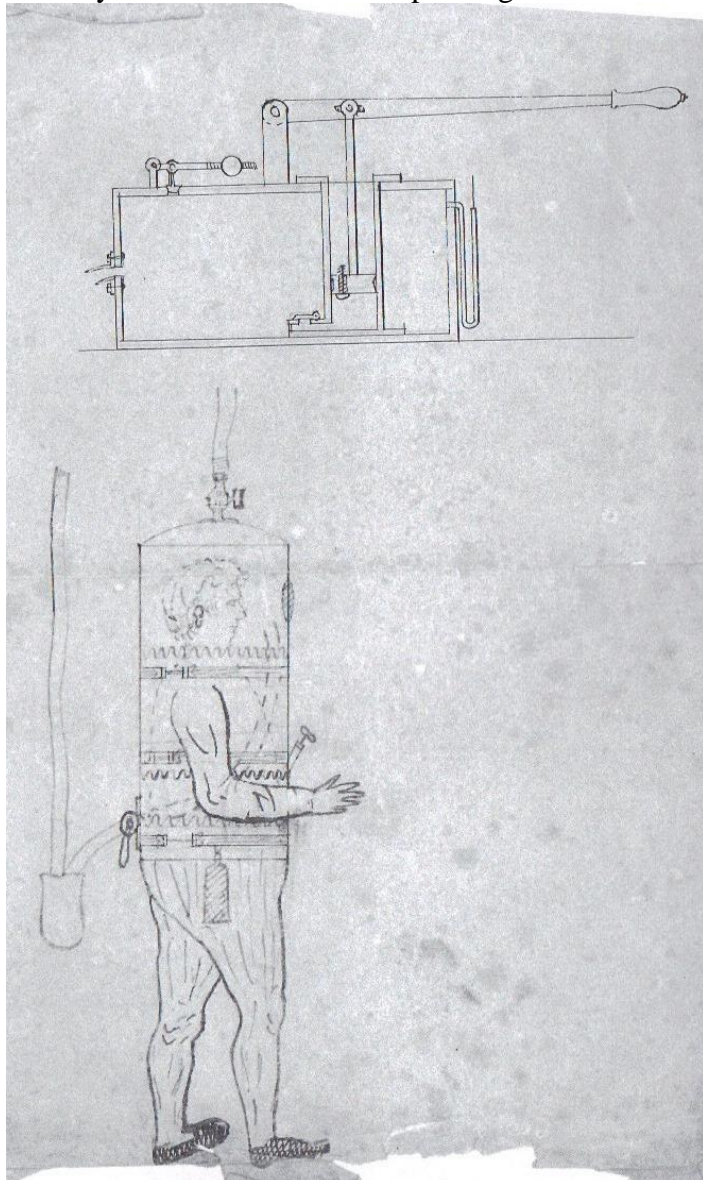
Olika ryckningar på linan äro öfverenskomna såsom vissa tecken. Sålunda betydde här en ryckning, att dykaren fortfar att befinna sig väl; tvenne, att han vill *korrespondera* med lem, som äro uppe o. s. v. I det sednare alle nedskickas på en tross en tafja, bestående

af en jernplåt, med ett stycke röd krita der-
vid fastsatt i ett kortare snöre, och dykaren
tecknar derpå obehindradt, hvad han vill säga,
besvarar skriftligen gjorda frågor m. m. Utom
detta förrättade han äfven flere olikartade ar-
beten på bottnen, afsågade ett stycke trä, fast-
spikade locket på en låda, uppläste ett hänglås
på en igenslängt kista som nedskickades och
uttog jernbitarna, som lågo i kistan m. m.
Sammanlagdt vistades han under vattnet något
öfver en half timma och skulle kunnat dröjt
dernere ännu längre eller huru länge som heldst,
om ej åskådarna ansett det öfverflödigt. Då
han åter kom upp på det torra och dykare-
dräkten blifvit aftagen, befunnos hans egna klä-
der så fria från väta och fukt, som om han på
hela dagen ej varit ur rummet, och han hade
hela tiden icke frusit eller känt den minsta
olägenhet eller illamående af lufttrycket. † Det
är icke svårt att inse de stora fördelarna af
denna inrättning, sedan den vunnit en sådan an-
vändbarhet, som Hr Fahnehjelm lyckats gifva
den genom sina förtjenstfulla och osparda be-
mödanden. Den första är, att de förut begag-
nade, kostsamma och svårhandterliga dykare-
klockorna derigenom blifvit helt och hållet um-
bärliga. Men hvilken vida större lätthet har
icke äfven dykaren på detta sätt att kunna ar-
beta, att undersöka och reparera läckan på ett
skepp under vattnet, o. s. v.; och huru många
skeppsbrott skulle icke förekommit, om blott
en sådan apparat funnits ombord? Vi förutse
således, att det icke skall dröja länge, innan
hvarje omtänksam redare låter förse sitt far-
tyg med en sådan, och att uppfinningen fram-
förallt kommer att fästa sjöförsäkringsbolagens
uppmärksamhet.

Hvad sjelfva experimentet, äfven blott såsom
en kuriositet, beträffar, så är det ett af de ar-
tigaste fysiska rön vi sett; och vi hoppas, att
Hr Fahnehjelm går fleres önskan till mötes,
att snart låta en större allmänhet få åskåda det-
samma; han skulle derigenom utan tvifvel äf-
ven få ersatt någon del af de icke obetydliga
kostnader, han måst vidkänas, för att bringa
uppfinningen till dess närvarande användbarhet.
Vi önska dervid endast, om damer skulle kom-
ma med, att de icke må förskräckas af det
underliga sjödjurets figur; ty dess utseende är
verkligen sådant, att sjelfva näcken måste bära
respekt för den nya gäst han fått på sitt om-
råde.

Anton Ludvig Fahnehjelm

Förstasidan från Aftonbladet 1839 med artikeln
om Fahnehjelm demonstration dyk hittade red. På
Nordiska Museets arkiv i höstas. Tidningen ingick
i en samling dokument som inlämnats i maj 1912
av efterlevande till AL Fahnehjelm. Här fanns
också den teckning som pryder omslaget samt
nedanstående två skisser och en originalbiljett till
en dykeriuppvisning i oktober 1839. Sannolikt
liknande den som beskrivs i Aftonbladets artikel.
Teckningen nedan har stor likhet med K H
Klingerts beskrivning av en tänkt dykutrustning
från 1797. Mer info om AL Fahnehjelm kommer
senare. Professor Carl-Olof Cederlund och SDHF-
medlemmen Hans Bohlin arbetar båda med att
belysa Anton Ludvig Fahnehjelm pionjärbete
inom dykeri. Vi avvaktar med spänning.

INTRADES-BILJETT
till
Dyknings-Försöken
dagen oktober 1839, kl. e. m.

Också en förevisning.

Sommaren 1839 sysslade en löjtnant Fahnehjelm träget med konstruerandet af en ny dykeriapparat. Sedan han arbetat ut sin idé, och apparaten visat sig icke blott användbar utan äfven erbjuda rätt väsentliga fördelar framför de hittills brukliga anstälde han en offentlig afprofnig och förevisning med densamma lördagen den 2 november. Stockholms publik inbjöds då att mot erläggande af 16 skillingar banko beskåda, huruledes man medelst denna apparat kunde i timal uppehålla sig under vattnet och der utföra hvarjehanda saker. Förevisningen skulle ega rum vid Skeppsholmen, och på det att representationen skulle bli desto talrikare besökt, upplystes om, att äfven fruntimmer kunde utan all gène närvara och åse experimenten. Trots den kalla och blåsiga väderleken infunno sig vid pass 3- à 400 personer. En del tog plats i båtar, och hela stranden var garnerad med folk.

Vid $\frac{1}{2}$ 4-tiden på eftermiddagen tog förevisningen sin början. Sedan dykaren låtit publiken bese apparaten och fröjda sig åt den anblick han, iklädd sin rustning, erbjöd, nedsteg han i

han ville meddela sig med dem, som befunno sig ofvan vattnet.

Under den skriftväxling, som sålunda en stund fördes, tillspordes dykaren bland annat, om det vore kallt der nere, hvarpå han svarade: »en bra karl fryser aldrig». Derjemte begärde han ned en lina, emedan han funnit den förlorade silfverfjerdningen. — Det uppgifves nemligen, att år 1838 en silfverkagge skulle gått förlorad någonstädes der i strömmen och icke blifvit återfunnen. — Linan nedsänktes, och efter en stund gaf han till känna, att det vore klart att hala an. Från bryggan drogs och drogs, men i stället för silfverfjerdningen fick man, till åskådarnes stora missträkning, upp en gammal murken stock. Der efter nedsänktes en tom butelj, som efter en stunds förlopp kom upp full med brännvin samt åtföljd af en skriftlig antydan åt öfvervattensmenniskorna att icke tömma buteljen helt och hållet, utan lemna en tår åt deras på sjöbottnen törstande like. (Brännvinet hade medelst en kautschukslang från båten intappats i buteljen.) Vidare nedfirades en med sten fylld, låst trälåda, hvilken upplästes der nere och tömdes, hvarefter hon åter flöt upp; och slutligen begärde och erhöill han en såg jemte ett vedträd, som han afsågade och lät sedan flyta upp i två delar.

När nu sista akten var slutad och dykaren efter nästan en timmes vistande under vattnet åter steg upp, helsades han med hurrarop och handklappningar, som dock — en naturlig följd af den kalla luften — visade sig behäftade med en viss kyla och stelhet.

På grund af hvad man nu sett och erfarit, trodde man dykeriets problem vara till fullo löst, och man komplimenterade löjtnant Fahnehjelm för hans epokgörande uppfinning. Att förhållandet skulle ställa sig annorlunda och nu icke pröfvade svårigheter möta vid större djup, tänkte man ej på. I den glada tillförsigten, att man nu utan svårighet skulle kunna undersöka hafvets alla vinklar och vrår motsåg man nu den tid, då detta skulle nödgas återgifva de dyrbarheter, det under sekler slukat, och man beklagade hafvets konung, som nu skulle komma att plundras på sina skatter, hvilka i stället hädanefter skulle få bidraga att förhållningen hos jordens monarker.

Ur
”Stockholmsminnen.
Anteckningar och
hågkomster från flydda
år, 2:a häftet.
Skildringar från åren
1838 och 1839” har
vidstående text
scannats.

Vi har nu egen postadress och brevlåda.

Till vänster ser ni beviset på att även gammal vanlig snigelpost fungerar. Jag gjorde ett test två dagar efter att jag satt upp brevlådan

Djurgårdsvägen 36b. Minsann dagen efter kunde jag vittja och fann mitt brev. Mycket trevligt. Tömningen kommer att vara sporadisk under vintern så bäst är att skicka e-post.

#

Tungdykare i Norrland

Årets höstfest genomfördes 26 oktober med fantastiskt föredrag om tungdykarna i Norrland. Föredragshållare var Torsten Nilsson, Arbetets Museum, Norrköping. Föredragshållaren har gedigen kunskap i ämnet och är författare till uppsatsen med samma namn som föredragstiteln. Föredragshållare Torsten Nilsson, Arbetets

museum.

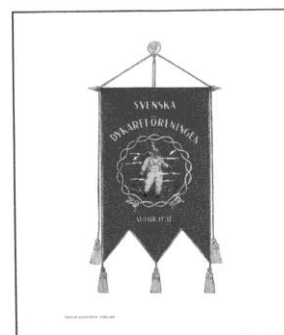

Lyckliga lotterivinnare

För de som vill förkovra sig i ämnet finns, efter generöst tillstånd för mångfaldigande från författaren, en liten upplaga upptryckt i A5. Skriften kan beställas genom insättning av 100:- på PG 4400251-7 Svensk dykerhistorisk förening. Glöm inte att ange fullständig postadress.

Tungdykare i Norrland

Teknik - människa - organisation

Torsten Nilsson
Etnologiska Institutionen
Umeå Universitet
C-uppsatta
höstterminen 1993
Handledare: Beitta Lundgren

I samband med besök på Nordiska Museet hösten 2013 hittade redaktören detta gamla foto från 1900-talets början. Tillhörande text lyder:
Originalfotografiet tillhör 1957 herr Sture Nordström, Karlbergsvägen 4, Johanneshov.
Antecknat på kortets baksida: Stockholms Stads Hamnbyggnadsavdelnings dykare Sundberg med dykarskötare Bror Nordström i mitten, på väg ned att reparera Strömbadets träbassäng i början av 1900-talet.

#

Hyperbaric Treatment Technology

Hagelvädersgatan 5 • SE-418 34 Göteborg, Sweden • Tel +46 (0)31 54 98 00 • Fax +46 (0)31 54 98 10 • E-mail: info@htt.necton.se

#

Dykkehistorikerens guide til spillefilmen ”Pioner”

Av Kåre Segadal (Texten är, med tillstånd, tagen från NDHF medlemsbrev nr 3 och därmed skriven innan filmen haft premiär. Red anmärkning.)

De fleste vil ha fått med seg at spillefilmen ”Pioner” (thriller) med utgangspunkt i den såkalte Nordsjødykkingen, er under produksjon (forventet premiere 30. august i år). Innspillingen i fjor sommer og høst og spesielt hovedrolle innehaver Aksel Hennie, fikk ganske mye oppmerksomhet i media, og fakta om filmen myldrer på nettet. Her vil jeg prøve å gi, kanskje en repetisjon for noen, kobling til de dykkehistoriske fakta, som er knyttet til filmen. Håpet er at det enkelte NDHF-medlem kan være rustet til å svare på spørsmål som vil dukke opp rundt de tusen middagsbord og pub-barer.

Jeg har selv, i likhet med Angus Kleppe, vært involvert som dykkekyndig i filmprosjektet helt tilbake til 2006 og de første manusutkast, se Dykkenytt (2006) 18(2) s.14 og 15

<http://www.nui.no/sitefiles/22/Dykkenytt/Dykkenytt.2.2006.pdf>

Vi har bidratt med dykke-faglige og -historiske fakta, både i manusarbeiding, innspilling og klipping. Når det er sagt, vet jeg ikke i skrivende stund nøyaktig hvordan den ferdig klippede filmen vil se ut. Det er derfor mulig at noen av episodene jeg omtaler her ikke vil være med i endelig versjon.

Det vises innslag fra ett simulert forskningsdykk på land og to sveiseforsøksdykk offshore på bunnen av Norskerenna. Det simulerte dykket har mange likhetstrekk med DeepEx II, som ble gjennomført på NUI (da Nutec) 27. oktober til 30. november i 1981 (metningdyp 500 msw, maksimaldyp 504 . Det er aldri utført sveiseforsøksdykk offshore, men det ble gjort to dype sveiseforsøksdykk innaskjærs, i Skåneviksfjorden i fe-bruar 1978 og i Onarheimsfjorden august-september 1983 til henholdsvis 320 og 300 msw. Det fremgår ganske tydelig i filmen at utbygging av et stort olje/gassfelt er avhengig av å krysse Norskerenna med ett olje- eller gassrør. Det som ligger nærmest til dette i virkelighetens verden er utbyggingen av Statfjord og leggingen av Statpipe til Kalstø. Begge deler var helt avhengig av bemannet dykking, og spesielt hadde det vært en klar forutsetning fra politisk hold at det skulle være mulig å intervenere med bemannet dykking og hyperbar sveising til rørledningens største dyp, 300 m, i renna. Dette var den direkte grunnen til at det ble igangsatt et stort og intensivt program, kalt ”Deep Dive Development Project” (3DP), for å utvikle operasjonell dypdykking, inklusive hyperbar sveising inntil 300 m dyp. 3DP foregikk intensivt i 1982-3, men ville ikke vært mulig uten at man hadde hatt utgangspunkt i Shell sitt langvarige engasjement i utvikling av dypdykking ved støtte til prosjek-ter i Sveits (Zürich), USA (Philadelphia og Duke) og DeepEx i Norge (Bergen). Man fikk også knyttet til seg den formidable kunnskapen om dypdykking, som var bygget opp i Frankrike ved at dykkeselskapet Comex (Marseilles) ble knyttet til prosjektet i tillegg til norske (Stolt-Nielsen) Seaway (Haugesund). I 3DP ble det utført to simulerte, våte dykk til 350 msw i Bergen, to simulerte dykk med hyperbar sveising i Marseille og sveising på 300 m dyp i Onarheimsfjorden med ”Uncle John”.

Det var altså etablert en beredskap for å kunne intervenere med eventuell hyperbarisk sveising på inntil 300 m dyp om nødvendig. Men det var kun ved sammenkopling av rørledningene at hyperbar sveising var planlagt, og det største dyp for dette var kun 140m. Men det viste seg at det var nødvendig med en god del dykking utenom sveising (etablering av trase, sikring av frispenn osv). Dette ble for det meste utført med DSV Seaway Condor. Det aller dypeste dykket var på 248 m. Dette dypet ble oppnådd en gang til med dykk for Saga på Snorre/Tordis i 1984 og står fortsatt som det dypeste offshore på Norsk sektor.

En viktig del av handlingen i filmen spinner rundt gassprøve og analyse av gassen som brukes under dykkingen. Her er det nok en del fantasi, men det er ikke helt løsrevet fra den faktiske dykkehistorien og fysiologien. Paralleller kan trekkes tilbake til Keller og Bühlman som en stund vaktet om sine hemmelige gassblandinger (Ne, Ar etc) i Zürich på 1960-tallet, og enda lenger tilbake til Johnson og Flagler (1950) som i publikasjon i Science beskrev sine observasjoner om motvirkningen av trykk med anestetika (alkohol) hos rumpetroll. En virkning som Peter Bennet benyttet for å motvirke høytrykk-nervesyndromet (HTNS/HPNS) med tilsetning av 5-10% nitrogen. Under DeepEx ble slikt nitrogenen fjernet under bunnfasen og resulterte i at dykkerne fikk visuelle og auditive hallusinasjoner, som en abstinensreaksjon. To av dykkerne trodde de så en svart fugl inne i kammeret. I prinsippet kunne andre anestetiske midler enn nitrogen vært brukt f.eks alkohol, argon, xenon eller ett klinisk anestesimiddel som f.eks isofluran. Jeg håper dette kan være et stimulus til repetere dypdykkingens både faglige og historiske aspekter, slik at man er rustet når filmen kommer på kino til høsten.

#

Sammenstilling av dykk til 300 msv eller dypere.

Kåre Segadal laget i 2012 rapporten “ Sammenstilling av dykk til 300 msv eller dypere, gjennomført i ulike land” for Petroleumstilsynet. Innholdet i hele rapporten holdes foreløpig fortrolig, for det tilfelle at det lar seg gjøre å lage en publikasjon av arbeidet, men sammendraget er som følger.

I denne studien er det identifisert 248 dykk til 300 msv (meter sjøvann) eller mer, som har karakter av forsøk, test, trening, demonstrasjon eller verifikasjon. Det er publisert slike sammenstillinger tidligere, men ingen har inkludert så mange som i denne rapporten. Identifisering av dykkene er basert på informasjon fra en rekke kilder som omfatter vitenskapelige artikler, rapporter, bøker, magasiner, abstrakter/”proceedings” fra møter, internett og personlig kommunikasjon.

De fleste av dykkene er utført i USA, Frankrike og Japan. Få er gjennomført i Norge (19) sammenlignet med andre land (229). Før det første ble utført i Norge (i 1978), var det gjennomført 88 slike dykk i andre land.

Perioden 1968 til 1991 utmerker seg med et stort antall (205) dykk. Etter 1990 er det ikke gjennomført dykk dypere enn 300 msv i Norge. På verdensbasis er det også en nedgang etter 1990, men det er likevel regelmessig gjennomført dykk (vel to i snitt pr år) i denne perioden (totalt 43 i perioden 1991-2011).

Det er gjennomført et stort antall (125) dykk i området 300 -313 msv. Fra 500 msv og dypere er det gjennomført relativt få (27) dykk. De 10 dypeste dykkene (fra 600 msv og dypere) er foretatt i USA, Frankrike, Tyskland og Storbritannia.

Det dypeste dykket i kammer er utført i Marseille (701 msv), og det dypeste sjødykk i Middelhavet (534 msv), begge av franske Comex.

Det finnes opplysninger om at det har vært gjennomført et stort antall dype dykk i Russland og andre tidligere østblokkland, bl.a så tidlig som i 1956. Videre kan andre land (f.eks Brasil, Korea og Argentina) ha gjennomført dype dykk.

Denne studien viser at norsk dypdykking har en relativt beskjedne plass i internasjonal sammenheng med hensyn på omfang og progresjon mot større dyp.

#

Norge har ansvar för dykarkatastrof SVT

20131205,15:2src="http://www.svt.se/cachable_image/1386252894/svts/article1654211.svt/alternates/large/haug992.gif" />

– Det är en seger för oss dykare. Det säger Henning Haug, en av de personer som drivit sak mot norska staten på grund av de skador som många dykare ådrog sig under pionjäråren då man fann och bärgade de första oljetillgångarna på Nordsjön.

Idag slog Europadomstolen fast att den norska staten undlåtit att informera dykarna om riskerna när man tillät olika dykbolag att experimentera med dyktekniker på djup där man tidigare inte arbetat.

Dykarna tilldelas ett skadestånd på 8.000 Euro vardera, den norska staten ska också betala deras rättegångskostnader på flera miljoner kronor.

Många självmord Många av de dykare som arbetade i samband med oljeboomen i Norge på 1970- och 80-talen har dabbats av allvarliga kroniska sjukdomar, bland annat hjärnskador och PTSD, post traumatiskt stress syndrom. Självmordstalen har varit mycket höga bland dessa dykare.

I ett femtontal år har dykarna drivit sin sak mot norska staten, som givit vissa ersättningar till skadade dykare, men aldrig erkänt något juridiskt ansvar för det som hänt dem.

Hundratal skadade– Jag antar att staten nu kommer att närma sig oss för att få någon slags uppgörelse med dykarna, säger Henning Haug. Bakom pilotfallen som tagits upp av Europadomstolen står ett hundratal dykare med liknande skador och krav på den norska staten.

– Det som smärta, är att många av de dykare som var med i början på den här kampen för upprättelse, inte får uppleva denna dag. De är döda nu, säger Henning Haug.

En av de dykare som tillerkänns ersättning är svensken Anders Lindahl, som SVT berättat om i tidigare inslag. Han har inte gått att nås för en kommentar.

För STV, Christian Catomeris, Bryssel

Läs mer på <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-138597> (Red anmärkning)

#

Länkar till foton från dykerihistoriska möten 2013

Dessa länkadresser till bildarkiv med bilder från några av årets dykerihistoriska möten kom till redaktören från Franz Rothbrust, 1. Vorsitzender 1.Chairman, Historische Tauchergesellschaft (Historical Diving Society), 67433 Neustadt/Wstr. 67433, Germany.

Håll till godo i vintermörkret.

Norge: http://www.divescrap.com/DiveScrap_INDEX/Historical_Diving_in_Norway.html

Tyskland: http://www.divescrap.com/DiveScrap_INDEX/HTG_Treffen_2013.html

Besökare under 2013.

Året har varit ur besöksstatistiksynpunkt ett mycket bra år. Totalt har 3233 besökare skrivit i vår besöksbok i år. Första öppettiden för allmänheten var 28:e april och sista 22:e september. Under året har också 19 grupper valt att antingen bara besöka oss på beställd visning eller så har man bokat en hel dag för eget grupparbete eller annan aktivitet. På fotona ser vi till vänster representanter för tekniska kommittéer i de nordiska sportdykarförbunden som besökte oss 20 oktober och till höger Nätverket Svensk Dykning som hade en dubbeldag 22-23 oktober och då genomförde sitt höstmöte på Dyktankhuset.

#

SSE AB
SVENSK SJÖENTREPRENAD AB
DYKERI & SJÖARBETEN
www.sse-ab.se

NYHET!

världens mest omfattande dykhistoriska
uppslagsverk har publicerats!

"Ett museum i bokform"

**DIVING HELMETS AND EQUIPMENT
THROUGH THE AGES**

- by Master Diver Anthony Pardoe

En rikt illustrerad dokumentation för dykentusiasten. Två inbundna volymer,
presenteras i en exklusiv linnebunden kassett. Begränsad upplaga utgiven 2012.
245 + 225 sidor.

Pris: SEK 3 150:- *

** Ev. fraktkostnad tillkommer*

För beställning samt mer information, kontakta:

Fartygsmagasinet i Stockholm AB

Österlånggatan 19, Gamla Stan i Stockholm (Öppet tor & fre 11-18, lör 11-15)

mail@seaborne-fartygsmagasinet.com

<http://www.seaborne-fartygsmagasinet.com>

Medlemsenkät hösten 2013

Verksamheten inom SDHF och Dyktankhuset har under åren ökat. Större krav ställs på oss och vi ställer större krav på oss själva. Vi vill lägga en plan för verksamheten 2014 som är anpassad till medlemmarnas önskemål och önskemål från Statens Maritima Museer. För att göra en realistisk plan måste vi få veta vilka våra resurser är och vill därför att Du ägnar denna enkät några minuter och sedan postar den senast 15/1, 2014. Vill Du vara med i dialogen om SDHF framtid skriver Du Ditt namn nedan.

Namn (Frivilligt)..... Postnr. bostad..... Medlem sedan.....

e-post Yrke eller specialintresse.....

Du svarar genom att ringa in ditt svar. Klipp sedan ut sidan och posta den till SDHF enligt adressen nedan.

Vill Du ha Signallinan som papperstidning i brevlådan?	Ja	Nej
Om Ja hur många nummer vill Du att det skall komma ut/år?		1 2 3 >3
Räcker det att Signallinan finns nedladdningsbar från hemsidan	Ja	Nej
Är det något du saknar i Signallinan?		
Hur ofta är Du inne på hemsidan per månad?	0	1 2 3 4 >4
Hur många ggr totalt har Du tipsat någon annan att gå in på sidan	0	1 2 3 4 >4
Hur många dagar kan Du tänka Dig att ställa upp och hålla öppet/ år	0	1 2 3 4 >4
Skulle Du hjälpa till att hålla öppet om arbetet arvoderades?	Ja	Nej
Hur mycket tycker Du att ett öppethållande 1100 – 1700 skall arvoderas?		kr

Skulle Du kunna tänka Dig att ta ansvar för något annat obetalt arbete inom SDHF?

Webredaktör för hemsidan	Ja	Nej
Redaktör för Signallinan	Ja	Nej
Föremålsansvarig på Dyktankhuset	Ja	Nej
Ordförande	Ja	Nej
Klubbmästare	Ja	Nej
Kassör	Ja	Nej
Suppleant	Ja	Nej
Ansvarig för medlemsregistret	Ja	Nej
Ansvarig för samordning av öppethållande	Ja	Nej
Något annat	Ja	Nej

Om Du kunde arvoderas för arbetet vad skulle Du då vilja/kunna göra?

Hur mycket skulle Du vilja ha per år för detta? kr

Klipp ut enkäten ur tidningen. Fyll i dina svar. Lägg enkäten i ett kuvert som du frankerar och postar till:
Svensk Dykerihistorisk Förening, Djurgårdsvägen 36b, 115 21 Stockholm.

Det är bättre att returnera formuläret utan namn än att inte returnera alls.

Tack för Din medverkan, GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

Våra guldsponsorer:

Tele, Gotland. 0498-29 77 00
Tele, Stockholm. 08-747 00 05

E-post. info@curt-nyberg.se
Web. www.curt-nyberg.se

På sortimentet finns bla.:

- *Högtryckskompressorer
- *Ventiler & ventilsystem
- *Service & reservdelar
- *Lyftsäckar
- *Gasbostrar
- *Filter & avskiljare
- *Fyllningsramper
- *Dyktelefoner

#

NDE

Offshore

#

Ansell

Tidigare Trelleborg Protective Products AB

Aleris

FLYG- OCH DYKMEDICIN

#

INTERSPIRO

#

**RATTAR, SPÅKAR OCH VRED
ABSOLUT FÖRBJUDNA**

Vår idé är enkel, du koncentrerar dig på upplevelsen så ser vi till att utrustningen fungerar - utan din inblandning.

Xstream Dive exempelvis har inte en enda ratt eller spak som du skall vrida på för att den skall fungera. Optimal funktion oavsett djup är inbyggt redan från början - varför krångla till det?

Framtida evenemang:

Årsmöte 2014

15 mars, 2014 i samband med Dykmässan
För ytterligare detaljer följ information på vår hemsida
www.sdhf.se

#

Dykmässa i frihamnen

15-16 mars 2014
www.dykmassan.se

#

Dykningens dag, Skärgårdsmässa

23-25 maj 2014
www.skargardsmassan.se